

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1551

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 947

Kitap Adı: Sünnetle Sabit Olan İbadetler

Book Title: Worships that are fixed by the Sunnah

ISBN: 978-625-5576-01-9

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576019

Yazar | Author: Medeni ŞAVLI | orcid.org/0000-0003-3547-6132

Editör | Editor: Ömer AKDOĞAN | orcid.org/0000-0002-2340-1419

Kurum | Institution: Bitlis Eren Üniversitesi | ROR ID: ror.org/00mm4ys28

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 164

Yayın Tarihi | Publication Date: Şubat | February 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRCG3 | Sünnet ve Hadis Çalışmaları | Hadith & Sunna studies

BISAC: REL037000 | Din / İslam / Hadis ve Sünnet | Religion / Islam / Hadith

THEMA: HREL5 | Sünnet ve Hadis Çalışmaları | Sunna & Hadith studies

LC: BP135 | Sünnet ve Hadis Üzerine Çalışmalar | Studies on Sunna and Hadith

Atıf Bilgisi | Cite as: Şavlı, Medeni. *Sünnetle Sabit Olan İbadetler*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Sünnetle Sabit Olan İbadetler

Dr. Medeni ŞAVLI

Ankara 2025

Yazar Hakkında | About the Author

Dr. Medeni ŞAVLI

1975 yılında Bitlis'in Tatvan ilçesinde doğdu. İlköğrenimini Tatvan'da, orta ve lise öğrenimini ise Tokat Zile'de tamamladı. 2000 yılında Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. 2001 yılında imam olarak Bitlis'e atandı. 2004 yılında Milli Eğitim'de öğretmen oldu. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinde 2006 yılında yüksek lisansını; 2019 yılında ise doktorasını tamamladı. Hâlen Bitlis Eren Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi'nde çalışmaktadır.

Was born in 1975 in the Tatvan district of Bitlis. He completed his primary education in Tatvan, and his middle and high school education in Tokat Zile. He graduated from Sakarya University's Faculty of Theology in 2000. In 2001, he was appointed as an imam in Bitlis. In 2004, he became a teacher in the Ministry of National Education. He completed his Master's degree at Van Yüzüncü Yıl University in 2006 and his PhD in 2019. He currently works at the Faculty of Islamic Sciences at Bitlis Eren University. He is married and the father of three children.

Kitap Hakkında

Sünnetle Sabit Olan İbadetler

İster beşeri, ister ilâhî olsun, mutlaka her dinin kendine göre kaynakları vardır. Son ilahi din olan İslâm dinin de kendine has kaynakları mevcuttur. Bu temel kaynaklarının başında Kur'ân-ı Kerîm ve Hz. Muhammed'in (s.a.s.) sünneti gelmektedir. Ancak sünnetin kaynak değeri noktasında Hz. Peygamberin vefatından hemen sonra günümüze kadar tartışmalar devam edegelmiştir. Tarihte neredeyse sünneti toptan reddedenler olmamışken 19. Yüz yıla gelindiğinde sünneti toptan reddedenlerin ortaya çıktığı görülmektedir. Ne var ki, bu tarihsel süreçte hiçbir zaman günümüzdeki gibi şiddetli bir şekilde sünnete karşı sistematik bir reaksiyon gösterilmemiş ve sünnete saldırı olmamıştır. Teknolojinin de etkisi ile sosyal medyada ve sosyal hayatta farklı platformlar oluşturularak sünnetin kaynak değerini tartışmanın merkezine alan çok yönlü çalışmalar sürdürülmektedir. Dolayısıyla gelinen noktada bu mesele sünneti toptan inkâra kadar gelmiştir. Hâlbuki Peygamber'in (s.a.s.) sünnet olmadan İslâm dini anlaşılmaz ve yaşanmaz. Öte yandan, tarih boyunca İslâm uleması İslâm hukuk kaynaklarının en başında Kur'ân ve sünneti kabul etmiş ve bu konuda icma oluşmuştur. Bu çalışmada, sünnetin kaynak değeri üzerinde durulmuş ve sünnet ile sabit olan ibadetlerin neler olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İslâm hukuku; İbadet; Sünnet; Kaynak; İcma

About the Book

Worships that are fixed by the Sunnah

Whether human or divine, every religion has its own sources. The Islamic religion, as the last divine religion, also has its own unique sources. At the forefront of these fundamental sources are the Qur'an and the Sunnah of Prophet Muhammad (PBUH). However, debates regarding the status of the Sunnah as a source have continued from the time of the Prophet's death until the present day. Although there have never been groups entirely rejecting the Sunnah in history, by the 19th century, those who completely rejected it began to emerge. However, in this historical process, there has never been as intense and systematic a reaction against the Sunnah as we see today, nor has there been such a concerted attack on it. With the influence of technology, various platforms have been created on social media and in society to engage in multifaceted discussions centered around the status of the Sunnah as a source. As a result, the debate has reached the point of total denial of the Sunnah. However, without the Sunnah of the Prophet (PBUH), the Islamic religion cannot be understood or practiced. On the other hand, throughout history, Islamic scholars have accepted the Qur'an and the Sunnah as the primary sources of Islamic law, and a consensus (Ijma) has been established on this matter. This study focuses on the status of the Sunnah as a source and aims to identify the acts of worship that are established through the Sunnah.

Keywords: Islamic law; Worship; Sunnah; Source; Consensus

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	11
ÖN SÖZ	13
GİRİŞ	17

BİRİNCİ BÖLÜM

SÜNNETİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ VE KAYNAK DEĞERİ	21
I. Sünnetin Kavramsal Çerçevesi	21
A. Sözlük Anlamı	21
B. Terim Anlamı	22
II. Sünnetin Kaynak Değeri	23
A. Kur'ân'a Göre Sünnetin Kaynak Değeri	23
B. Hadislere Göre Sünnetin Kaynak Değeri.....	27
C. Sünnetin Kaynak Değerine Dair Diğer Argümanlar	29
III. Kur'ân-ı Kerîm'e Karşı Sünnetin Konumu.....	31
A. Sünnet Kur'ân'ın Bazı Hükümlerini Teyit Eder.....	32
B. Sünnet Bazı Kur'ân Nasslarını Açıklar	33
1. Mücmel Olan Hükümleri Tavsil Eder	33
2. Amm (Genel) Olan Hükümleri Tahsis Eder	34
3. Mutlak Olan Hükümleri Takyid Eder	36
C. Sünnet Kur'ân'da Hükmü Bulunmayan Meseleler Hakkında Hüküm Koyar	37
1. Resûlullah (s.a.s.) Şârfî'i Me'zundur.....	38
2. Resûlullah'ın (s.a.s.) Verdiği Hükümler	40
IV. Peygamber'in Diğer Görevleri	42
A. Tebliği Görevi.....	43
B. Tezkiye Görevi.....	46
C. Beyan Görevi	59
D. Tâ'lim Görevi.....	53
E. Da'vet Görevi	55

İKİNCİ BÖLÜM

SÜNNETLE SABİT OLAN İBADETLER.....	59
I. İbadet Kavramı	59
a. Sözlük Anlamı	59
b. Terim Anlamı	60
II. Sünnet ile Sabit Olan Farz ve Vacip İbadetler	61
A. Niyet.....	62
1. Sözlük Anlamı	62
2. Terim Anlamı	62
3. Kur'ân-ı Kerîm'de Niyet.....	63
4. Sünnette Niyet.....	63
B. Cuma Namazı.....	65
1. Cumanın Sözlük ve Terim Anlamı.....	65
2. Cuma Namazının Hükümü ve Meşruiyeti.....	67
3. Cuma Namazının Şartları	79
a. Cuma Namazının Vücûp Şartları	70
b. Cuma Namazının Sıhhat Şartları	70
C. Cenaze Namazı	72
1. Cenaze Namazının Hükümü.....	72
2. Cenaze Namazının Meşruiyetinin Delili	73
D. Kaza Namazı.....	75
1. Eda ve Kaza.....	75
2. Kaza Namazının Hükümü.....	76
3. Kaza Namazının Meşruiyetinin Delili.....	78
E. Vitir Namazı.....	79
1. Sözlük ve Terim Anlamı	80
2. Vitir Namazının Meşruiyeti ve Hükümü	80
3. Vitir Namazının Vakti ve Rekât Sayısı	82
F. Orucun Kazası	83
G. Haccın Keyfiyeti	84
H. Fıtır Sadakası.....	85
1. Sözlük ve Terim Anlamı	85
2. Fıtır Sadakasının Meşruiyeti ve Hükümü	87
3. Fıtır Sadakasının Vacip Oluş Vakti ve Miktarı	89
4. Fıtır Sadakasının Verileceği Yerler	90
III. Sünnet Olan İbadetler	91

A. Teravih Namazı	91
1. Teravihin Sözlük ve Terim Anlamı.....	92
2. Teravih Namazının Hükümü	92
3. Teravih Namazının Rek'at Sayısı.....	95
4. Teravih Namazının Meşruiyeti.....	98
B. Farz Namazlara Bitişik Olan Sünnet Namazlar	100
C. Bayram Namazları	102
1. Bayram Namazlarının Meşruiyeti.....	103
2. Bayram Namazlarının Hükümü.....	105
a. Hanbeli Mezhebi.....	105
b. Hanefî Mezhebi	106
c. Mâlikî Mezhebi	107
d. Şâfiî Mezhebi	109
3. Kadınların Bayram Namazlarına Gitmeleri	111
4. Bayram Namazlarının Kılındığı Yerler	112
D. Kûsuf ve Hûsuf Namazları	113
1. Kûsuf ve Hûsuf Namazlarının Meşruiyeti ve Hükümü	114
2. Kûsuf ve Hûsuf Namazlarının Kılınış Şekli	115
E. İstiska Namazı ve Duası	117
1. Sebebi.....	117
2. İstiska Namazının Meşruiyeti	118
3. İstiska (Yağmur) Namazının Hükümü	119
F. Tesbih Namazı	121
G. Kuşluk Namazı	123
1. Kuşluk Namazının Hükümü	123
2. Kuşluk Namazının Meşruiyeti	124
H. Yolculukta Namazların Cem Edilmesi	126
1. Yolculukta Namazların Cem Edilmesinin Hükümü	126
2. Yolculukta Namazların Cem Edilmesinin Meşruiyeti	128
I. Ezan	129
1. Ezanın Sözlük ve Terim Anlamı	129
2. Ezanın Teşri Kılınması.....	130
3. Ezanın Hükümü.....	132
4. Ezanın Şartları.....	134
a. Vaktin Girmiş Olması	134
b. Ezan Arapça Olmalıdır	135

c. Ezanın Duyurulması.....	135
d. Ezan Sözlerinin Arasında Tertip	136
e. Ezanın Tek Kişi Tarafından Okunması.....	137
f. Müezzinin Müslüman Akıllı, Mümeyyiz ve Erkek Olması	137
J. Kamet	138
K. Sünnetle Sabit Olan Oruçlar	140
1. Arefe Günü Tutulan Oruç.....	140
2. Aşura Orucu	141
3. Hz. Davud'un (a.s.) Orucu.....	142
4. Pazartesi-Perşembe Oruçları	143
5. Altı Günlük Oruç.....	143
6. Her Ayda Tutulan Üç Gün Oruç	143
L. Akîka Kurbanı	144
SONUÇ	147
KAYNAKÇA	151
DİZİN.....	163

KISALTMALAR

a.e.	: Aynı eser
b.	: Bin/ibn
bk.	: Bakınız.
b.y.	: Baskı yeri yok.
dğr.	: Diğerleri
h.	: Hicri yıl
MÜİFVY	: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları
nşr.	: Neşreden
s.	: Sayfa
TDVY	: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları
thk.	: Tahkik eden
ö.	: Ölüm
trc.	: Tercüme eden
ts.	: Tarihsiz

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على
رسولنا محمد وعلى آله واصحابه اجمعين

ÖN SÖZ

“Hani Rabbin meleklere, ‘Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım’ demişti. Onlar, ‘Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamdederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz.’ demişler. Allah da, ‘Ben sizin bilmediğinizi bilirim’ demiş.” (Bakara, 2/309). Bu ayette çıkarılan anlam, insanoğlunun yeryüzündeki halifeliliği, Allah’ın iradesine uygun olarak yaşamak ve verilen talimatlar doğrultusunda tasarrufta bulunmaktan ibarettir. İnsan, Allah’a kulluk yapması için yaratılmış ve bu münasebetle diğer tüm nimetler ona tahsis edilmiştir.

Üstün vasıflarla yaratılan insanın yeryüzündeki en önemli özelliği ve görevi; Allah’a kulluk etmesi ve kendisine verilen halifelik rolünü iyi oynamasıdır. Bunun üzerine Allah Teâlâ, kullarına olan merhametinden dolayı Hz. Âdem’in (a.s.) yeryüzüne indirilişinden itibaren yeryüzünü kitapsız ve peygambersiz bırakmamıştır. Bu, insanların hidayetine kaynaklık edecek kitap göndermekle ve o kitabı gerektiği şekilde insanlara tebliğ edecek peygamberler görevlendirmekle olmuştur. Peygamberlerin gönderiliş süreci Hz. Muhammed’in (s.a.s.) dönemine kadar devam etmiştir. Anlaşılabacağı üzere, Peygamberler zincirinin son halkası olan Hz. Muhammed’e (s.a.s.) de risalet görevi yüklenmiş ve bu kutsal görevi eksiksiz bir şekilde yerine getirmek için kendisine vahiy yoluyla Kur’ân-ı Kerîm verilmiştir.

Son ilahi kitap olan Kur’ân-ı Kerîm, aynı zamanda son ilahi din olarak kabul edilen İslâm’ın kutsal kitabıdır. Kaynaklar hiyerarşisi bakımından İslâm’ın birinci kaynağı sayılan Kur’ân-ı Kerîm’de,

özellikle konumuz olan ibadetler icmâlî bir şekilde emredilmiştir. Dolayısıyla bu kitapta mevcut olan ibadetler ve muamelelere dair emir ve nehiylerin anlaşılması ve pratik hayata aktarılması gerekiyordu. Bu kutsal görev, Kitab'ın sahibi olan Allah tarafından Hz. Muhammed'e (s.a.s.) tevdi edilmişti. Miladi 610 yılında gelmeye başlayan vahiy, yirmi üç yıl sürerek 632 yılında tamamlanmıştır. Peyderpey gelen vahiyleri zaman geçirmeden olduğu gibi insanlara anlatan ve pratik gerektiren vahiyleri ise öncelikle kendi hayatına uygulayan Hz. Muhammed (s.a.s.), söz konusu olan süreci büyük bir külfet ile eksiksiz bir şekilde tamamlamıştır.

Resûlullah (s.a.s.) gelen vahiyleri tebliği ederken ya da hayata uygularken, aynı zamanda bir sonraki vahyin kontrolünde idi. Vahy-i metlûv'u (tilâvet edilen vahiy), vahyi gayr-i metlûv (tilâvet edilmeyen vahiy) ile hayata aktarıyordu. O, kendisinden bir şey katmadan, bizzat hayatı ile iyi bir örneklik teşkil ediyordu. Öyle ki, Allah Teâlâ şöyle buyuruyordu: *“O, nefis arzusu ile konuşmaz.”* (Necm, 53/3). Bir diğer ayette ise: *“Şüphesiz, sizden Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı uman ve Allah'ı çokça analar için, Allah'ın peygamberinden mükemmel bir örnek vardır.”* (Ahzâb, 90/73) buyurarak her yönü ile kimin örnek alınacağını açık bir şekilde ifade ediyordu.

Kur'ân-ı Kerîm'in canlı tefsiri olan Resûlullah (s.a.s), söz, fiil ve takrirleri ile kusursuz bir örneklik teşkil etmiştir. Yaptığı uygulamalar zamanla sünnet kavramı ile isimlendirildi. O, henüz hayatta iken sünneti İslâm dininin ikinci kaynağı olarak tescillendi. Bu anlamda, Müslümanlar içlerinde zuhur eden uyuşmazlıkları önce Kur'ân ile çözmeye çalıştılar; eğer onda bulamazlarsa sünnete başvurmaya başladılar. Yapılan bu tür uygulamalar yine sahih sünnet ile sabittir. Ne var ki, Resûlullah'ın (s.a.s.) irtihalinden sonra günümüze kadar sünnet etrafında tartışmalar ve spekülasyonlar eksik olmadı. Ancak modern çağda sünnete yapılan saldırılar, belki de tarih boyunca hiç bu kadar saldırı olmamıştı. Bir taraftan “Kur'ân bize yeter.”, “İndirilmiş din, uydurulmuş din”, “Hadisler peygamberden üç yüz yıl sonra yazıldı” gibi argümanlar gelişt-

rilirken, diğer taraftan zayıf hatta uydurma hadisler kullanılarak karşıtlıklarını sürdürdüler ve hâlâ sürdürüyorlar.

Biz de bu çalışmamızda işin aslının öyle olmadığını ortaya koymak için sünnetle sabit olan ibadetleri ele almaya çalıştık. İbadetler konusuna geçmeden önce, usûl açısından sünnetin üstlendiği rolü işlemenin daha doğru olacağı kanaati hasıl oldu. Dolayısıyla sünnetin kaynak değerini ele aldıktan sonra ibadet konusuna geçtik. Ayrıca Resûlullah'ın (s.a.s.) tebliğ, tezkiye, beyan, tâ'lim ve da'vet gibi görevlerini ayetlerin perspektifinden değerlendirdik. Söz konusu olan ibadetlerin bir kısmı farz, bir kısmı vacip ve diğer bir kısmı ise sünnettir. Özellikle sünnetle sabit olan farz ve vacip ibadetleri; niyet, Cuma, cenaze, kaza ve vitir namazları ile fıtır sadakasını sayabiliriz. Öte yandan, sünnet olarak teravih, bayram, küsuf, hüsum, kuşluk namazları, ezan, kamet ve nafil oruçların tamamı bu baptan sayılır. Bin dört yüz senedir kesintisiz bir şekilde yerine getirilen bu ibadetlerin tamamı sünnet ile sabit olmuşlardır.

Çalışma boyunca klasik fıkıh ve hadis kitaplarını inceledik ve konuları mezheplerin görüşlerini analiz ederek ortaya koyduk. Özellikle usûl kısmında sünnetin üstlendiği rolü dile getirmeye çalışırken, ibadet kısmında ise söz konusu olan ibadetlerin detayına girmeden hükmü ve meşruiyeti üzerinde durduk. Zira bizim çalışmamızın temel gayesi, sünnetle sabit olan ibadetlerin tespit edilmesidir. Her ne kadar sünnetin kaynak değeri ile ilgili çokça kaynak olsa da, özellikle sünnet ile sabit olan ibadetler noktasında müstakil bir eserle karşılaşmadık. Bu anlamda yaptığımız çalışma, söz konusu olan boşluğu doladuracağı kanaatindeyiz. Çalışmada genel anlamda dört büyük sünni mezhebin görüşlerini temel alsak da, yer yer diğer mezheplerin görüşlerine de yer verdik.

Bu eseri yazmamda bana ışık tutan saygıdeğer hocalarıma ve eseri okuyup katkıda bulunan Dr. Ömer Akdoğan hocaya, sabırla maddi ve manevi desteklerini benden esirgemeyen sevgili aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Dr. Medeni ŞAVLI
Şubat 2025, Bitlis